

Таким чином, ефективне фінансове планування у системі управління фінансовими ресурсами страхових компаній передбачає прийняття ефективних управлінських рішень щодо напрямів формування та розміщення фінансових ресурсів і має базуватися на визначених пріоритетах розвитку страховика та глибокому вивченні кон'юнктури страхового ринку.

Література

1. Адлер Ю. Анатомія організації з погляду фізіології / Ю. Адлер // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2001. – № 3. – С. 31-36.
2. Добош Н.М. Основні принципи формування та управління капіталом страхових організацій / Н.М. Добош // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. – 2013. – № 767. – С. 132-140.
3. Соловей Н.В. Управління фінансовими ресурсами страховика / Н.В. Соловей // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 12. – С. 24-27.
4. Фінанси: підручник / С.І. Юрій [та ін.]; ред. С.І. Юрій, В.М. Федосов. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
5. Фінансовий менеджмент: підручник / В.М. Шелудько. – К.: Знання, 2006. – 439 с.

Кулина Г. М., к.е.н.

ДОХОДИ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНА КОМПОНЕНТА РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Головною передумовою зацікавленості домогосподарств в інвестуванні власних фінансових ресурсів у розвиток страхування через придбання різноманітних страхових продуктів є формування у них належного рівня доходів і заощаджень, а також утворення відповідних фінансових каналів, які б забезпечували набуття такими ресурсами інвестиційного характеру. Варто наголосити, що у високорозвинених ринкових економіках населення виступає активним стратегічним інвестором, здатним активізувати економічну діяльність і обумовити максимальну її ефективність й прибутковість. Таким чином відбувається трансформація вільних грошових коштів громадян у інвестиційний капітал, який у підсумку приносить певний фінансовий результат у вигляді прибутку.

В Україні ситуація із формуванням у таких індивідуальних інвесторів як домогосподарства достатніх ресурсів задля забезпечення усіх необхідних споживчих і неспоживчих потреб є вкрай неоднозначною. Так, “... циклічні коливання соціально-економічного розвитку вносять корективи у процес формування трудових доходів населення, створення певних заощаджень та їх інвестування в економіку” [1, с. 4]. Відтак зрозуміло, що у випадку стабілізації економічної ситуації в країні, зростання ділової активності населення та акумулювання значних фондів фінансових ресурсів у громадян, спостерігається

пожвавлення участі домогосподарств в інвестиційних процесах. Тому найбільш сприятливим у цьому контексті є підвищення реальних доходів населення на основі адекватного зростання продуктивності праці, збільшення рівня ВВП і практичне втілення прогнозованої ситуації в країні.

Основними джерелами доходів домогосподарств є: 1) доходи від зайнятості за наймом у сфері матеріального виробництва, сфери послуг та управління (оплата праці); 2) доходи від підприємницької діяльності та від зайнятості в особистих підсобних господарствах; 3) доходи від власності і залучені ресурси фінансових установ; 4) міграційний капітал.

Так, за попередніми даними у 2015 р. доходи домогосподарств склали 1743,98 млн. грн. У 2014 р. цей показник становив 1516,77 млн. грн., тобто на 31,98 млн. грн. менше порівняно із 2013 р. (рис. 1).

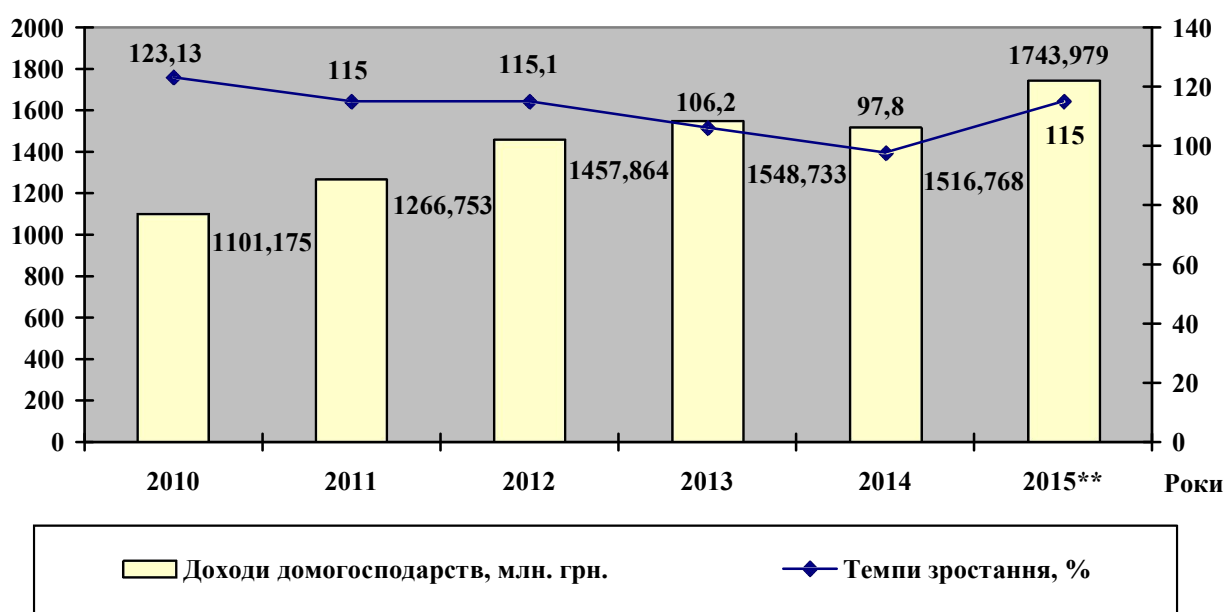


Рис. 1. Динаміка доходів домогосподарств в Україні за 2010-2015 р.*

* Розроблено автором на основі [2].

** Попередні дані.

Така тенденція пояснюється тим, що в Україні кожен третій зайнятий працює у державному секторі і, відповідно, фінансується за рахунок коштів бюджету. Так, у 2015 р. витрати на оплату праці бюджетників склали понад 7% ВВП [3]. Крім того, значна частка у складі витрат домогосподарств і найбільша з-поміж європейських країн належить придбанню товарів – 50,1% у 2012-2013 рр. та 51,9% у 2014 р. [4], тоді як найменше витрачають мешканці Люксембургу – 8,8%, менше 10% – жителі Великобританії та Швеції. У решті країн показники коливаються від 10% до 50% [5]. Звісно, що окреслена ситуація із фінансовим станом вітчизняних домогосподарств позначається на обсягах та інструментах інвестування (табл. 2).

**Порівняльна характеристика інвестиційної поведінки домогосподарств
в Україні та світі***

№ з/п	Індикатори	Україна	Розвинені країни світу
1.	Інвестиційні пріоритети	Забезпечення потреб виживання	Розвиток власного бізнесу
2.	Джерела інвестування	Недиверсифіковані джерела надходжень	Диверсифіковані джерела надходжень
3.	Характер відносин у сфері інвестування	Патерналістські відносини	Партнерські відносини
4.	Інвестиційний потенціал	Достатньо низький	Середній і високий

* Розроблено автором на основі [1, с. 5].

Дані табл. 2 свідчать про те, що у країнах, які розвиваються і до яких належить Україна, домінують такі класичні інструменти інвестування як банківські депозити (у 2015 р. їх обсяг становив 410895 млн. грн., а в I кварталі 2016 р. збільшився до 423705 млн. грн.), при чому це обумовлено потребою у збереженні вартості фінансових ресурсів, якими розпоряджаються громадяни в умовах зростаючої інфляції [6]. Натомість у високорозвинених економіках вкладення у банківські депозити не перевищують 30%. Пріоритет надається саме розміщенню вільних грошових коштів у цінні папери, страхові та пенсійні програми.

В Україні за 2015 р. від страхувальників-фізичних осіб надійшло валових страхових премій обсягом 10239,5 млн. грн., що на 7,6% більше, ніж у 2014 р. Зокрема, 8172,4 млн. грн. зібрано за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, і решту 2067,1 млн. грн. – за договорами страхування життя [7]. Щодо кількості укладених договорів страхування з фізичними особами, то за підсумками 2015 р. вона зазнала наступних змін: 1) кількість укладених договорів страхування майна досягла 30912,3 тис. один., що на 27681,4 тис. один. більше, ніж у 2014 р.; 2) кількість укладених договорів страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ збільшилася на 27721,7 тис. один. (склала 30314,4 тис. один.), у порівнянні з відповідним показником у 2014 р.; 3) кількість укладених договорів страхування фінансових ризиків досягла 8124,4 тис. один.; 4) кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків зросла на 6406,4 тис. один., порівняно з 2014 р., і становила 16415,0 тис. один.; 5) кількість укладених договорів страхування життя також збільшилася на 606,3 тис. один., порівняно з відповідним показником 2014 р. до 1087,3 тис. один.

Наведені дані свідчать про певні зрушення у просуванні страхових продуктів страховиками таким клієнтам, як громадяни. Крім того, більшість з них вже оцінили ефективність таких вкладень не лише у короткотерміновій перспективі, але і у довготерміновій (програми страхування життя та пенсій).

Однак вони і досі не в змозі забезпечити належний ефективний розвиток страхових відносин у країні, створивши достатнє інвестиційне підґрунтя цьому процесу.

У контексті зазначеного варто здійснити низку заходів, які б підвищили участь домогосподарств в інвестиційних процесах та активізували розвиток страхового ринку:

1) по-перше, доцільно продовжувати роботу щодо підвищення фінансової грамотності громадян у частині їх інформування про можливі альтернативні напрямки вкладення вільних грошових коштів, які є не менш привабливими, ніж банківські депозити, а також мотивація населення до заощаджень;

2) по-друге, покращення рівня фінансового забезпечення громадян країни не лише за рахунок виваженої державної політики соціального захисту (субсидіювання та допомог), а власне сприяння розвитку підприємництва і самих домашніх господарств, активізації їх діяльності; відновлення сприятливого інвестиційного клімату; стримування рівня інфляції; забезпечення виходу бізнесу з тіні;

3) по-третє, удосконалення системи управління ризиками задля мінімізації трансакційних витрат в нестабільності економічного розвитку та посилення впливу фінансових викликів і загроз; покращення механізмів страхування заощаджень і гарантування збереження вкладів;

4) по-четверте, завершення реформування пенсійної системи із активізацією недержавного пенсійного забезпечення через відповідні програми страхових компаній.

У підсумку, окреслені шляхи дозволять активізувати участь домогосподарств в операціях на фінансовому ринку саме як індивідуальних інвесторів, забезпечать трансформацію їхніх неактивних фінансових ресурсів в активний інвестиційний капітал, який стане запорукою покращення соціально-економічного становища країни.

Література

1. Заяць В.С. Інвестиційні можливості домогосподарств України: обмеження і перспективи / В.С. Заяць // Інвестиції: практика і досвід. – 2012. – № 5. – С. 4-6.
2. Доходи населення за регіонами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Левчич О. Субсидії, пільги та допомоги складають 40% всіх доходів українців [Електронний ресурс] / О. Левчич. – Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?subsidiyi_pilgi_ta_dopomogi_skladayut_40_vsih_dohodiv_ukr_ayintsiv&objectId=1391805.
4. Структура сукупних витрат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/at.gov.ua/>.
5. Culture of Household Savings Has Saved Indian Economy, The Hindu. – 2010. – February, 1. URL: <http://www.thehindu.com/todays-paper/tp-national/tp-tamilnadu>.
6. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.

7. Підсумки діяльності страхових компаній за 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/zvitni_dani/sk_%202015.pdf.

Мишограй Х. Я., ст. гр. ФСГзм-11
Кнейслер О. В., д.е.н., професор

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЗДОРОВ'Я ГРОМАДЯН

В світовій економіці фінансування системи охорони здоров'я може здійснюватися у таких формах, як:

– Соціальне фінансування, що ґрунтується на цільових внесках підприємств і організацій, у поєднанні з бюджетним фінансуванням (Німеччина, Франція, Ізраїль, Японія).

– Державне фінансування, за якого домінуючим джерелом є бюджетні кошти. Приватні кошти у фінансуванні або відсутні, або їхня частка є незначною (Канада, Великобританія, Австралія, Швеція).

– Приватне фінансування, джерелом якого є доходи фізичних осіб, однак для визначених груп населення, чий доходи за межею бідності, формуються спеціальні державні програми фінансування (США).

Медичне страхування може проводитися в добровільній і обов'язковій формах. Обов'язковим є медичне страхування, наприклад, у Німеччині, Канаді, Франції, Нідерландах. Добровільне медичне страхування характерне для Ізраїлю, Швейцарії, США.

Основним принципом німецької системи медичного страхування є те, що уряд не бере на себе відповідальність за фінансування охорони здоров'я (за винятком деяких його сегментів), а лише надає умови для того, щоб необхідні фонди були створені працівниками та роботодавцями, а також здійснює нагляд за функціонуванням усієї системи медичного страхування.

У Швеції національна система соціального страхування – загальна й обов'язкова для всього населення країни. Затрати на соціальне благо компенсуються за рахунок 25% бюджету центрального уряду, 26% затрат несуть муніципальні та окружні ради та 48% – роботодавці. На охорону здоров'я та медичну допомогу 18% коштів виділяє уряд, 51% – місцеві органи влади, 31% – роботодавці. Однією з особливостей шведської системи страхування є передача застрахованими до страховиків своїх юридичних прав з питань медичного страхування.

У Великій Британії використовується система бюджетного фінансування охорони здоров'я, що обумовлює його державний характер із великим рівнем централізації управління. Закон про страхування, прийнятий у 1912 році, запровадив принцип обов'язковості та охопив обов'язковим медичним